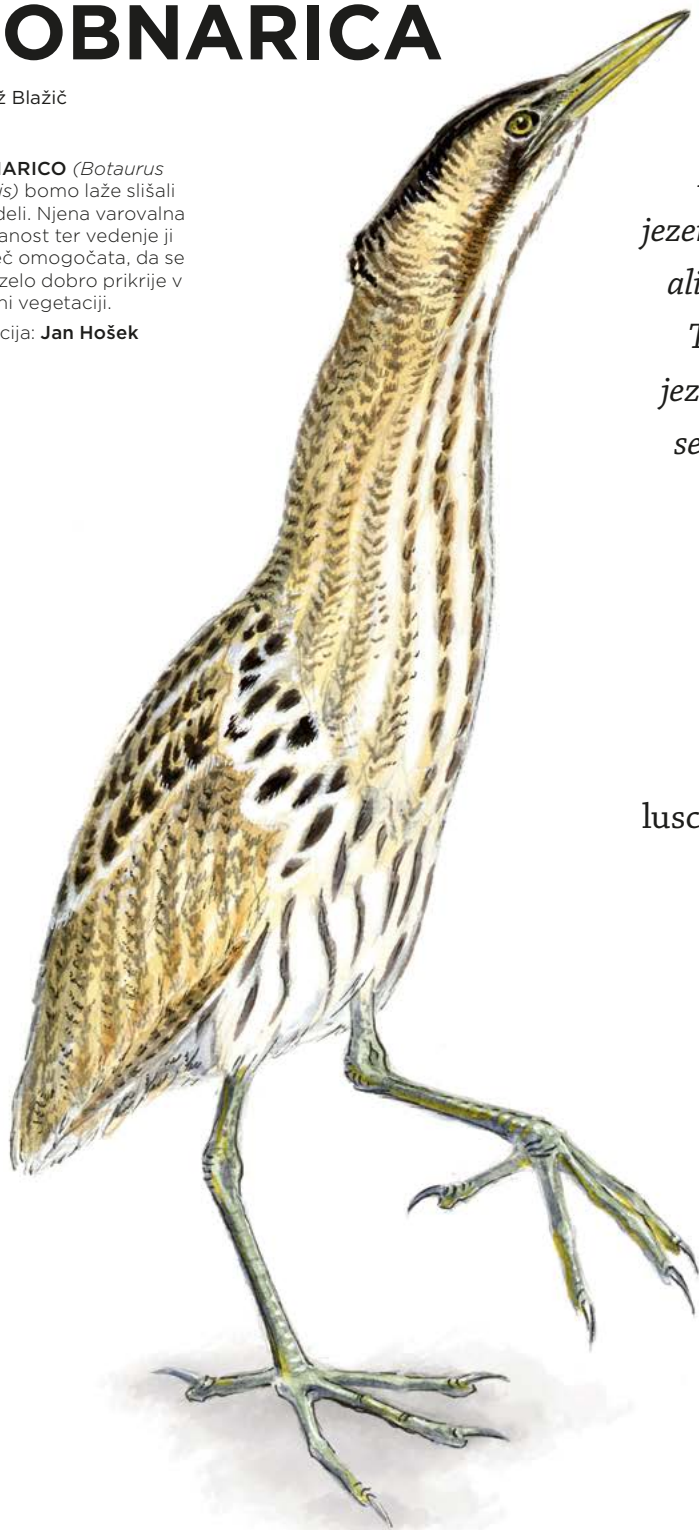

BOBNARICA

// Blaž Blažič

BOBNARICO (*Botaurus stellaris*) bomo laže slišali kot videli. Njena varovalna obarvanost ter vedenje ji namreč omogočata, da se lahko zelo dobro prikrije v obrežni vegetaciji.

ilustracija: Jan Hošek

Bobnanje, ki spominja na pihanje v rog, sem pred tem slišal že večkrat, pa vendar me nikoli ne pusti ravnodušnega. Kljub zamolklosti lahko odmeva tudi do nekaj kilometrov daleč. Navadno ga sestavlja nekaj predhodnih godrnjanj ali tleskov s kljunom, ki jim sledi do šest odmevnih in globokih »uprumb« ali »up-up-rumb«. Ptica zvok ustvari z raztegljivim požiralnikom, pri tem pa vrat najprej iztegne naprej in navzdol, nato pa ga skupaj s celotnim trupom nekoliko privzdigne. Pri bobnanju gre po večini za petje samca. Z njim s svojega stalnega pevskega mesta v gnezditveni sezoni (pri nas navadno od sredine aprila do konca junija) privablja samice in označuje svoj teritorij. Samci lahko pojejo tako

Lanski popis kosca (Crex crex) na Cerknškem jezeru bom pomnil za vedno. Ploskev 9, so mi rekli, ali pa Osredki, in že čez dobro uro sva se skupaj s Tjašo znašla na zamočvirjenem osrednjem delu jezera. Ker je voda tisto noč na tem delu po večini segala vsaj do gležnjev, sva naštela le štiri kosce.

V vsakem primeru pa se je izplačalo že zaradi zvočne kulise. Ta je bila nepozabna. Sem ter tja sva slišala ritmično »žvižganje« grahaste tukalice (Porzana porzana) in stopnjujoče se »kvakanje« male tukalice (Zapornia parva).

V daljavi je »brnel« trstni cvrčalec (Locustella luscinioides) in proti zahodu se je slišalo odmevno »regljanje« žabje svatbe. Ves nočni direndaj pa je v hipu zamrl, ko se je iz smeri Goričic ali Levišč zaslišalo zamolklo in globoko bobnanje.

To je pripadalo naši najbolj skrivnostni vrsti čaplje – bobnarici (Botaurus stellaris).

podnevi kot ponoči. Najbolj intenzivno pa običajno bobnajo ob mraku, še posebej takrat, ko so temperature nekoliko nižje in je posledično zavrto oglašanje zelenih žab. Izjemoma in bistveno bolj nežno bobnajo tudi samice. Tako se včasih odzovejo pojočim samcem in tako še dodatno spodbudijo njihovo petje.

«ŽENSKAR» MED ČAPLJAMI

V nasprotju z večino drugih čapelj za bobnarico velja poliginija. Če se morda sprašujete, kaj to sploh je, naj omenim še slovenski izraz, mnogoženstvo. Gre torej za paritveno strategijo, pri kateri se samec v isti gnezditveni sezoni pari z več samicami. Na območju teritorija enega samca tako lahko gnezdi tudi do pet različnih samic. Par je skupaj le za čas paritve, nato pa sta celotna graditev gnezda in skrb za zarod prepuščena samic. Slednja gnezdo, ki je okrogla podlaga iz odmrlega trsta in drugega rastlinja, običajno zgradi nedaleč od samčevega pevskega mesta. Vanj izleže od tri do šest jajc, iz katerih se po približno 25 dneh izvalijo mladiči. Ti čez dobra dva tedna pričnejo občasno zapuščati gnezdo in plezati po okoliški vegetaciji. Že po okoli osmih dneh od izvalitve pa razvijejo varovalno vedenje, ki mu Angleži pravijo »bittern-stance«. Tako mladostni kot odrasli osebk se ob nevarnosti namreč vzravnaajo ter iztegnejo

V Sloveniji bomo zamolklo in daleč odmevajoče bobnanje te skrivnostne čaplje najlaže slišali na Cerkniškem jezeru.

vrat in glavo navzgor. Če je vetrovno, se lahko celo premikajo sem ter tja v ritmu zibajoče se vegetacije. Tako se že tako varovalno obarvane ptice še dodatno prikrijejo v obrežnem rastju.

DELNA SELIVKA

Gnezditvena razširjenost bobnarice je v grobem omejena na zmerni pas Evrope in Azije, od Britanskega otočja in Francije na zahodu do Sahalinskega polotoka in japonskega Hokaida na vzhodu. Izolirana populacija obstaja tudi v južni Afriki. Vrsta je delna selivka. Ptice severnih predelov Evrazije namreč zimo preživijo v južni in jugovzhodni Aziji, Sredozemlju in južni ter zahodni Evropi. Občasno posamezni osebk prečkajo tudi Saharo in prezimijo v centralni in vzhodni Afriki. Tako v času gnezditve kot prezimovanja bobnarica naseljuje stoječa celinska vodna telesa, počasi tekoče reke, brakične lagune ali ustja rek, ki so obrasla z gosto obrežno vegetacijo, še posebej trstičjem. To ji omogoča kritje, iz katerega navadno ob stiku z odprto vodno površino preži na svoj plen: ribe, dvoživke in vodne nevretenčarje. Znani so tudi podatki o plenjenju malih sesalcev in celo manjših vrst ptic, denimo stržka (*Troglodytes troglodytes*) in brkate sinice (*Panurus biarmicus*).

RAZŠIRJENOST V SLOVENIJI

V Sloveniji vrsta velja za zelo redko verjetno gnezdilko, kar pomeni, da gnezdo ali mladiči še niso bili najdeni. Do največ trije teritorialni samci so redno zabeleženi le na Cerkniškem jezeru. Tu jih najpogosteje slišimo iz trstičja na sotočju Lipsenjščice in Stržena, jugovzhodno od Gorice ter na Leviščih. Zunaj te lokacije je bilo v obdobju popisov za novi ornitološki atlas gnezdilke, v letih 2004 in 2007, teritorialno petje bobnarice zabeleženo še na zadrževalniku Medvedce. Še prej, v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, pa je bil samec slišan tudi v Kotu pri Muri. Zgodaj spomladi je bila vrsta sicer občasno opazujejo tudi drugod po državi, vendar pri teh opazovanjih ne moremo izključiti selekih se osebkov. V zimskem času je vrsta še do nedavnega veljala za zelo redko občasno prezimovalko. V zadnjih nekaj letih pa se v hladni polovici leta vsaj en osebek redno

pojavlja v sladkovodnem delu Naravnega rezervata Škocjanski zatok. Tu se občasno zadržuje precej na odprtem in tako obiskovalcem rezervata omogoča lepa opazovanja te sicer skrivnostne čaplje.

CILJNA VRSTA PROJEKTA LIFE STRŽEN

Bobnarica je ciljna vrsta projekta LIFE STRŽEN, katerega glavna naloga je obnova stare struge potoka Stržen na območju Ključev na Cerkniškem jezeru. S tem bosta na tem delu jezera zagotovljena stalnejši nivo vode ter večje sklenjeno območje trstičja. Eden izmed partnerjev na projektu je tudi DOPPS, ki je zasnoval načrt vzpostavitve mirne cone za bobnarico, s katero bo ptici omogočen mir v času gnezdenja. En osebek bobnarice pa bomo v okviru projekta skušali tudi ujeti, mu nadeti oddajnik in spremljati njegovo gibanje. Na ta način bomo o vedenju te ptice izvedeli še več in tako lahko oblikovali smernice za dodatno izboljšanje njenega življenjskega prostora na Cerkniškem jezeru.

Bobnarica se v obdobju celega leta zadržuje ob vodah, ki so bogato obrasle z obrežno vegetacijo, še posebej trstičjem. Suhim in starejšim sestojem se navadno izogiba.

foto: Katarina Denac

LITERATURA:

- BLAŽIČ, B. (2019): Bobnarica *Botaurus stellaris*. pp. 156-157. In: Mihelič T., Kmecl P., Denac K., Koce U., Vrezec A., Denac D. (eds.): Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilke 2002-2017. – DOPPS, Ljubljana.
- CRAMP, S., SIMMONS, K. E. L. (eds.) (1977): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Volume I Ostrich to Ducks. – Oxford University Press, Oxford. 247-252 s.
- <http://lifestrzen.blogspot.com/2017/10/bobnarica-zvezda-projekta-life-strzen.html> (26.5.2018)

Bobnarica na plen običajno preži na stiku trstičja z odprto vodno površino. Najpogosteje pleni ribe, dvoživke in vodne nevretenčarje.

foto: Alen Ploj